

HAMVAS BÉLA:

Olbrin Joachim csodálatos utazása

Hamvas Béla művei 5. | A babérligetkönyv (191-223. oldal) | ÉLETÜNK KÖNYVEK | 1993. | Szombathely

Napokra lenne szükség elbeszélni, hogy Olbrin Joachim hogyan akart elhelyezkedést találni; nagy kötetekre lenne szükség elbeszélni, hogy temérdek vállalkozását miképpen kísérte minden esetben keserves kudarc. Egyszer bizony kell majd rá időt szakítani, és pontosan el kell mondani, hogy a szegény parasztfiút hogyan lökték ki hazulról, hogyan került a városba, volt inas, szolga, napszámos, munkás, de alighogy valamibe fogott, máris kénytelen volt odébb állni, és kenyerét vesztette. Haramiák közé került, majd katona lett, barát, zarándok, még azzal is megpróbálkozott, hogy király legyen, de abba is belebukott. Mialatt ki alulról fölfelé, ki felülről lefelé, ki csak úgy a maga körében megtalálta helyét, az egyik hírt szerzett, a másik vagyont, a harmadik megelégedett kis házikóval, vagy feleséggel és gyermekkel, Olbrin Joachim alighogy valamibe fogott, már abba is kellett hagynia.

Sokszor tűnődött rajta országút szélén, árnyékos fa alatt, amikor ott pihent és jószívű emberek adományával gyeren telt tarisznyájából falatozott, ugyan micsoda átok lehet az, ami kíséri s nem engedi megnyugodni. Szíve nem volt sötétebb, mint másé, rosszindulatot senki iránt se táplált; vajon előbbi életében elkövetett bűnéért kellett lakolnia? A maga fejtől nem tudott rájönni. Megkérdezni pedig? Sose volt barátja, sose volt leány, aki kedvesen szólt volna hozzá. Kit kérdezzen?

Igen, igen sok lapot kellene teleírni, hogy az egész történetet el lehessen mondani, előbb azonban még sokat kellene keresni-kutatni, régi könyvekben, kéziratokban, feljegyzésekben, levéltárakat felhányni, amíg az ember Olbrin Joachimnak, ha nem is egész életrajzát, de sorsának legalább valamilyen kerek krónikáját meg tudja szerkeszteni. Mondom, egyszer időt kell szakítani rá, mert nemcsak érdemes, hanem szükséges is, és meg vagyok győződve, hogy a krónika kiadója művével még hírnevet is szerezhetne.

Ezúttal a hős történetének csak utolsó fejezete kerül nyilvánosságra. A fejezet Gran-Coissard de Plaine városka könyvtárában a XVIII. század közepéről való kéziratban találtott. A kézirat egy régebbi munka másolata, mert Olbrin minden bizonnyal sok száz évvel azelőtt élt. Ha nem is a legérdekesebb, de mindenképpen egyik legtanulságosabb fejezet ez. Olbrin Joachim amikor az emberi foglalkozásokat már igazán mind végigpróbálta, mindenütt kudarcot vallott, és úgy látta, hogy senkije sincsen, aki útba igazítaná, egy napon elhatározta, elmegy a világ főkormányzójához, kihallgatást kér tőle és elpanaszolja neki baját.

Tanyákon, falvakon, kis és nagy városokon keresztül vitt útja, mindig csak észak felé. Napok, hetek, hónapok teltek el, amíg Joachim kietlen síkságon, sűrű sötét erdőn, mocsaras réteken, havas csúcson, folyókon, jégmezőkön át az északi tenger partjára ért. Itt aztán csónakba szállt, és ismét napok, hetek, hónapok teltek el, amíg viharban, szélben, havazásban, szigethez jutott.

A parton százöles cédrusok állottak olyan komolyan, mint a halál angyalai. Befelé szintén cédrusfásor vezetett, magas hegyre, százezer lépcsővel. A hegy tetején irtózatoss nagy palota állott, ezer ablaka volt, ezer emelet a föld fölött és ezer emelet a föld alatt. Valószínűnek látszott, hogy ez a világ főkormányzójának palotája.

Három nap és három éjjel ment Joachim felfelé, mindig felfelé a százezer lépcsőn, amíg a palota kapujához ért. Mindjárt be is lépett, és azt mondta az ajtónállónak: – A világ főkormányzójával szeretnék beszélni. Hol találom meg őt ebben a rengeteg házban?

A kulcsár ezekre a szavakra megcsóválta a fejét, és azt mondta: – Nem kis dolgot akarsz, te ember. Én bizony azt hiszem, nagy szerencséd lesz, ha kívánságod teljesül. Nagy úr ám a világ főkormányzója. Nem áll szóba mindenféle jöttmenttel. De ha már itt vagy, eredj végig ezen a folyosón és keresd meg a titkárt, az majd elizgázit.

Megmutatta az utat, Joachim elindult, és csakhamar be-
kopogtatott az ajtón, amelyiken nagy betűk azt mondták:
TITKÁRI HIVATAL.

– Azért jöttem, hogy elpanaszoljam bajomat, mert széles
földkerekségen egyes egyedül csak a főkormányzó tud se-
gíteni rajtam.

A titkár ezekre a szavakra megcsóválta a fejét, és azt
kérdezte:

– Hát mi bajod is van tulajdonképpen?

– Az én bajom, felelt Olbrin Joachim, hogy nem találok a
helyemet a földön. Ezen kellene segíteni valahogy.

– Nem-e? – szólt a titkár. – Aztán hogyan történt a dolog?

Joachim elbeszélte, hogy mi történt vele, amióta megszü-
letett, hogyan űzték el hazulról, miként próbálkozott meg a
városban mindenféle munkával, mesterséggel, de sehogyan
sem akart neki sikerülni. Most már harminc éves, mindent
megpróbált, amit tudott, de a végére jutott. A titkár hallgat-
ta, hallgatta, csóválta a fejét, végül azt kérdezte:

– És miért nem találd meg helyedet a földön?

– Hát ha tudnám, nem jöttem volna ide, de éppen, hogy
nem tudom.

A titkár alaposan szemügyre vette Joachimot, felállt és
azt mondta, hogy menjen vele. A folyosó sarkáig mentek,
ott liftbe szálltak, fölmentek a tizedik emeletre. Ismét vé-
gig mentek vagy nyolc folyosón, és beléptek egy szobába,
amelyre ezt írták: FELÜLVIZSGÁLÓ. A titkár néhány
szót mondott egy fehérköpenyes embernek, aztán így szólt
Joachimhoz:

– Vetkőzz csak le.

Joachim engedelmeskedett, mire a fehérköpenyes bele-
nézett a köldökébe. Jó hosszú ideig vizsgálódott, nagyítót
is vett elő, a titkárnak is szólt, suttogtak, végül a fehérkö-
penyes kijelentette:

– Érthetetlen, de nincs.

– Hogyan lehet? – kérdezte a titkár.

– Nem tudom, – felelt a másik és vállat vont. – Rendes
gyártmánynak látszik, de tény, hogy száma nincs.

Megtapogatta Joachimot, szemhéját lehúzta, belenézett
a torkába, hóna alá nyúlt, kitépett egy szál szőrt, a világos-
ság felé tartotta. Joachim azt kérdezte:

– Mi történik itt velem?

– Úgy áll a dolog, hogy minden ember itt készül ebben a
házban. Mi csináljuk őket, és mindegyiknek van száma. A

számot a köldökébe írjuk. Nálad ezt a számot nem találjuk.
Olyan dolog ez, amit nem tudok mivel magyarázni.

Joachim eltűnődött a dolog fölött, és még kérdezősköd-
ni akart, de a titkár karon ragadta és kivitte. Újra liftbe
szálltak és leutaztak a tizedik emeletre a föld alá, benyitot-
tak egy ajtón, amelyen a felírás azt mondta: IKTATÓ.

– Mi a neved, és mikor születted?

Joachim megmondta. Az ott levő ember telefont vett fel,
az adatokat bemondta, nem is egy perc múlva egy másik
ember tolókkocsin papírokkal telt acélszekrényt hozott. A
titkár kinyitotta, kivett egy térképet, névsort, egy köteg
papírt. Keresett, és egy idő múlva így szólt:

– Nincs.

– Mire mondd, hogy nincs – kérdezte Joachim.

– Mielőtt az ember földi útjára indul, ilyen acélszekrénybe
kerül a név, a szám, a születési hely, az idő és a recept. Ez
a térkép azt mutatja, hogy születésedkor hol születtek em-
berek. Itt a térkép. A te falud nincs bejegyezve. Recepted
sincs itt. Nincs iktatva! Nincs száma! Példátlan, hogy itt
mi történik! – Ezt kiáltozta a titkár. – Ha a főkormányzó
úr megtudja, az egész bandát el fogja csapni.

Joachimot újra karon ragadta, és kilépett vele. Végig a
folyosón, be a liftbe, fel a föld fölött a négyszázhetvenne-
gyedik emeletre. Itt a folyosón beszálltak egy kicsiny vil-
lamoskocsiba, kanyarogtak a kivilágított folyosón, végül
elértek egy nagyobb térségre. Ott a kocsit megállt, és belép-
tek az ajtón, amelyen ez a jelzés volt: Y 1333.

A teremről azonnal látszott, hogy műhely, éspedig a
legeslegnagyobb műhely, amit Olbrin Joachim életében
látott. Lehetett ott vagy tízezer munkás. A falak mellett
polcok állottak, olyanok, mint a patikában, fiókokkal és
üvegekkel, benne színes porokkal, folyadékokkal, felírá-
sokkal. A munkások előtt kicsinyke mérleg volt, kémlelőcső,
próbacső, kenőcsésze, lombik, retorta, hajszálcső, arany
és ezüst kanálkák, kések, csipeszek, mindenféle ezernyi
műszer. A munkások úgy dolgoztak, hogy előttük valami
papírdarab feküdt, lenézték róla, hogy mit kell csinálniuk.
Aztán a polchoz léptek, levettek egy üveget, kinyitottak
egy fiókot, méricskéltek, keverték, megnézték a próbacső-
ben, megint keverték, forraltak és kavartak.

Joachim ezt a munkát csodálkozva nézte, aztán odaállt az egyik asztalhoz és nézte, hogy a munkás mit csinál. Akkor látta, hogy a papírdarab tulajdonképpen recept, és pedig történetesen ilyen volt:

Hit	0,3331.419.880
Istenfélelem0,0019.235.988
Komolyság0,0000.001.368
Pénzéhség	0,4412.688.342
Szeretet	12,3562.955.113
Önzés0,0000.345.721
Részvét	33,0987.455.692
Szelem0,3452.674.116
Irigység	0,3567.922.137

A munkás tiszta próbacsövet szedett elő, az egyik polchoz lépett, leemelte az üveget, amire az volt írva: HIT. Vízszűrő folyadék volt, amikor a munkás kinyitotta, nagyon jó tiszta illat áradt belőle. A kellő mennyiséget kitöltötte, aztán egy másik fiókba nyúlt, és az ISTENFÉLELMET vette elő. Ezt kristályalakban tartották. A kristály a folyadékban azonnal feloldódott és a folyadék forrni kezdett. Még jobban forrt, amikor a munkás a KOMOLYSÁG-ot tette bele. A komolyság mély sötétbarna olajszerű folyadék volt. Az üvegben levő anyag gőzölgött és főtt.

- Miért forr ennyire? – kérdezte Joachim.
- Mert ez mind éltető alkatrész – felelt a munkás. Azzal új anyagot vett elő. Dobozba nyúlt, ahol sárgászöld, takonyoszerű nyálka úszott.
- Az ostobaság – felelt a munkás. – Nézd csak, mi lesz ebből a jóillatú, forró anyagból, ha beleteszem.

Az ostobaságot lemérte és beletette. Egyszerre átható bűdösség kezdett terjengeni, a lombik pattogott, mert az anyag hirtelen lehűlt, és az üveg falán köd csapódott le. A massa most fortyogni kezdett és nagy hólyagok pattantak belőle fel. A munkás ekkor bíborvörös port vett elő, amit a tégelyben először megtört. Ez volt a PÉNZÉHSÉG. Mikor apróra és símára megtörte, az üvegbe szórta. Egyszerre megszűnt mozogni. Kemény lett, mint a szikla.

- Megfagyott – szólt a munkás; – mert ez a vörös por mindent megfagyaszt. Ha egy tonna hitbe egy grammot teszek belőle, tüstént jéggé válik.

Most egy kis üveget vett elő, amelyben világoskék folyadék volt, és ez a felírás állott rajta: SZERETET. Lemérte, beletette, az rögtön feloldódott és párologni kezdett. A gőz minden színben játszott.

Most jött az ÖNZÉS. Ez kemény homokkőhöz hasonlított. A munkás ezt is megtörte, és a lombikba szórta. Az anyag megint fagyni kezdett, de nem keményedett meg egészen. A RÉSZVÉT olyan anyag volt, mint a foszfor, valamilyen vegyület alatt tartották, hogy a levegőn ne oxidálódjék. A munkás a jelzett mennyiséget lemérte és elkeverte. Most a massa elkezdett vonaglni.

- Ez azért van – magyarázta a munkás; – mert a részvét küzd a pénzéhséggel és az önzéssel.

A SZERELEM jelzésű üveget vette le. Aranyszínű folyadék volt, és úgy ragyogott, mint a nap. Illata kábító és erős volt, úgyhogy Joachim egészen megszédült. A folyadék a masszát arannyal vonta be. Illatából és fényéből ugyan sokat veszített, az egész mégis fénylett. Aztán a citromsárga nehéz kenőcsöt húzta elő. Ez volt az IRIGYSÉG. Ez is azonnal beleszívódott az anyagba, és a szerelemtől alig lehetett megkülönböztetni.

A recept be volt fejezve. A munkás a bunzenlámpa fölé tartotta és felforraltta. Joachim külön érezte mindegyik tulajdonság szagát, amíg végül az egész áttüzesedett, s akkor az egész szag egybeolvadt.

Mikor így az anyag áttüzesedett, a munkás az üvegcseszáját megolvasztotta és leforrasztotta. Ezután már csak az következett, hogy belegöngyölte a recept papírjába, egy kis bádogdobozba tette és félrerakta.

- Kész – mondta.
- Micsoda kész? – kérdezte Joachim.
- Az ember – felelte a munkás, és már vette is a következő receptet.

Joachim ezen nagyon elcsodálkozott. Nem tudta mire vélni a dolgot, s ezért azt kérdezte:

- Hogyan, hát ebből ember lesz?
- Ebből még nem. Hanem majd ha keresztülmegy az összes műhelyeken.

Ekkor odajött a vegyészmérnök, és azt mondta a titkárnak:

- Ma reggel kértünk tíz mázsa ostobaságot, mikor kapjuk meg?
- Már azóta hozzák – felelte a titkár; – de mondja csak, mire kérték? Kísérletre? Tegnap harminc tonna pénzéhséget küldtem. Feltűnt nekem. Rendkívüli mennyiség.

– Egyáltalán nem kísérletre – szólt a mérnök: – Mi most itt új beosztást kaptunk. Az európai városokba szállítunk. Holnap megint tíz tonna pénzéhségre lesz szükségünk. A receptek így vannak elkészítve. Nézze kérem, ilyen egy ilyen újszülött receptje:

Komolyság.0,000.000.001
Léháság.0,000.119.776
Kéjvág.6,456.233.888
Ostobaság.	5,349.222.592
Intelligencia.0,000.114.293
Kötelességtudás.	0,010.566.574
Önzés.	9,009.344.283
Hiúság.	10,273.934.855
Pénzéhség.	9888,438.945.665

A titkár megnézte a receptet és köpött.

– Nem szívesen vállaltam ezt a munkát – folytatta a mérnök; – de mit tegyek? Ez a recept itt miniszter, akadémiai tag, elnök, és más mindenféle lesz. El lehet képzelni, hogy a többi milyen színvonalon áll. Az előbb a tűzföldieknél voltam. Az szép és komoly munka volt. De ez? Nagy maszszák, kevés és alacsonyrendű tulajdonság. Semmi finomság és bonyodalom. Higgye el, uram, utálni kezdem foglalkozásomat, ha arra gondolok, hogy ilyen lelkeket kell gyártanom. Ha nagy szívességet akar nekem tenni, kedves titkár úr, szóljon az igazgatóságnál érdekeimben néhány jó szót. Elvégre már a negyedik millió évet töltöttem itt a vállalatnál, és sohasem volt panasz ellenem. Valami nemesebb és magasabb munkát szeretnék végezni.

– Szívesen – felelt a titkár. – Magam is azt hiszem, hogy sok fiatal gyakorlómérnök van itt, akik az ilyesfajta alacsonyabb rendű munkát egészen jól ellátják. Úgy látszik, a főkegymányzó úr ezeknek a városoknak elzüllesztését elhatározta.

– Nekem is az a benyomásom. Az ilyen embereknek az egész föld fejlődése szempontjából már nincs jelentősége.

Kezet fogtak és a titkár a munkafelügyelőhöz lépett. Elmagyarázta neki Joachim helyzetét, átnyújtotta a segédhivatali számot, és felszólította, hogy nevezze meg azt a munkást, aki Joachim lelkét készítette. Minderre a munkafelügyelő csak csóválta a fejét. Alaposan végigmérté Olbrin Joachimot, aztán azt mondta:

– A mi műhelyünkben ez az ember nem készült. Különbömben is, mi abban az időben Patagóniába szállítottunk. Itt valami hiba lesz.

A titkár újra káromkodott, leszidta a felügyelőt, aztán indultak tovább. Újra felültek a villamoskocsira, elnyargaltak a liftig, ott fölmentek a nyolcszázhatvanadik emeletre, és benyitottak a TUW 480011/678 - XXIV. számú műhelybe.

A belépőket itt megint egészen más látvány fogadta. Sok száz munkás dolgozott itt is, de a tégelyeknek, fiókoknak, fioláknak már nyomuk sem volt. Mindegyik munkás kicsiny asztalka mellett ült, és valami ötszáz különböző színű lámpácska volt előtte. A lámpák közül néha csak egy égett, néha több, néha valamennyi. A munkások az asztal szélén valamit igazítottak, aztán meggyújtották a lámpákat és az üvegfiolákat nézték. Joachim azonnal az egyik munkás asztala mellé lépett.

– Mi történik itt, ezzel a fiolával?

A munkás az üvegcsét fölvette. Szakasztott olyan volt, mint amilyet az Y 1333 számú műhelyben látott, de amint a receptből kiderült a K 471 számú műhelyben készítették és egy hottentotta lelke volt.

– Itt a recept, – mondta a munkás, – itt van, hogy ennyi és ennyi HÓBORTOSSÁG. Most itt van az asztalon ez a mérőléc. A jelzett mennyiségre beállítom a hóbortosság lámpáját. Ez a sötétszürke itt. Most meggyújtom, és keresztülnézek az üvegcsén. Ha nem látok semmit, akkor rendben van. Ha túl sok, vagy túl kevés lenne a mennyiség, akkor szürke folt jelentkezne. Akkor a fiolát visszaküldöm a K 471 számú műhelybe, hogy készítsék el még egyszer, mert rossz.

– Előfordul gyakran? – kérdezte Joachim.

– Nagyon ritkán – felelte a munkás. – Én már tízezer éve vagyok itt, de még egyetlen rosszat se találtam. Nem is hallottam, hogy valaha is találtak volna rosszat. A főkegymányzó úr állítólag ilyenkor nagyon megharagudna, mert a végletekig pedáns ember.

– És aztán mi történik? – kérdezte Joachim.

A munkás megnézte a következő számot. 00.318 volt, és a hiúságot jelentette. A mérőlécet beállította, aztán a sötét ibolyaszínű lámpát gyújtotta meg.

– Ez a hiúság? – kérdezte Joachim.

– Úgy van – felelte a munkás. – Nézz keresztül az üvegen, ugye nem látsz semmit?

- Semmit.
- Akkor pontos. Most jön az istenfélelem. Ez 138,941.566. Beállítom a lécet, meggyújtom a fehér lámpát. Nem látok semmit. Ez is jó.
- S ez az egész?
- Nem – válaszolta a munkás. – Most az összes mennyiséget beállítom, és itt, felül, tetszésszerinti számot. Mire vagy kíváncsi, ennek az embernek gyerekkorára, férfikorára, vagy aggkorára? Mondjuk, legyen harminc éves, hat hónapos és öt napos. Helyes? Itt van harminc, itt van hat, itt van öt. Most meggyújtom a lámpát, és nézz ide.

Joachim az üvegbe nézett, és nagy csodálkozására erőteljes fokföldi hottentottát látott, amint a szikkadt talajon ment valamilyen irányba.

A munkás eloltotta a lámpákat, és elővette a következő fiolát. Ez volt a felülvizsgálat.

A titkár ezalatt megtalálta a munkafelügyelőt, elmagyarázta neki Olbrin Joachim esetét.

- Itt kell lenni a hibának – szólt mérgesen; – mert a felülvizsgáló felel minden hibáért.
- Kérem – szólt a felügyelő; – ez ki van zárva. Szabálytalanságról nem tudok, és ez nem is lehetséges.
- Mindenki azt mondja – kiáltotta a titkár; – hogy nem nála történt. Mégiscsak példátlan dolog, hogy ilyesmi előfordul, és akkor még le is tagadják.

Nem is köszönt, csak úgy intett Joachimnak, hogy jöjjön, és máris rohant ki. Újra villamos, fel a liftre, ott beszálltak, és meg sem álltak a föld alatti nyolcszázharminchatodik emeletig. Megint be a villamosba, dübörögtek a villanyfényes folyosókon, alagutakon keresztül, amíg megálltak a VIII-D IX-CV/43 számú műhely előtt.

Amint beléptek, nem láttak mást, mint rengeteg nagy kerekeket, villanyhuzalokat, hajtókarokat, mint szuszogtak, morogtak, sípoltak, eszeveszett sebességgel. Ott kanyarogtak a gépek között, amíg elértek egy tágasabb helyre, ahol számos kicsiny ezüstcsövecske futott valamilyen tálszerű porcelánedénybe. A munkás, aki ott állt, a már felülvizsgált üvegcsét az ezüstcsöbe tette, a cső felkapta és beledobta valamilyen katlanba. A katlanban nagy nyomás alatt az anyag teljesen megolvadt, és mint alaktalan csepp a másik oldalon lehullott. Innen a gép újra felkapta, és a cseppet átalakította először légneművé, aztán elektromossággá, végül pedig lélekké. Mikor lélekszerűségét elérte,

a gép automatikusan sztaniolba csavarta és egy dobozba tette. A másik oldalon álló munkás a sztaniolcsomagokat összeszedte és kazettákba helyezte el.

A titkár néhány szót szólt a felügyelőhöz, de itt sem tudott meg semmit. Azonnal sarkon is perdült, kifutott, újra a villamosba, a liftbe, és máris rohantak visszafelé a föld felé, ezúttal az ezredik emeletre a föld fölé. Itt a 2. F. R. / 817 CD VII. számú műhelybe nyitottak be.

Tulajdonképpen ez nem is volt műhely. Csupa kicsiny arasznyi platina ágyúcska állott, csövel az ablak felé. Minden ágyúcska mellett munkás. A dobozból kivette a sztaniolcsomagot és beletette a csöbe. Alája valami töltetet dugott. A terem közepén óriási asztalon térkép terült el, és legalább ezer munkás vette körül. Mindegyik előtt papír számmal sűrűn teleírva, és precíziós óra. A munkás leolvasta a papíron levő számot, és odaszólt az ágyúnál szolgálatot teljesítő emberhez:

- Északi szélesség 22 fok, 58 perc, 39 másodperc, keleti hosszúság 114 fok, 41 perc, 26 másodperc. Kész. Tizen-négy óra hat perc nulla egész hattized másodperc.

Csengőt nyomott meg, s az ágyú abban a pillanatban elsült. Sziszegő hang hallatszott, és kicsiny füstfelhő jelentkezett a cső nyílásán. Mikor a füst eloszlott, sor került a következő sztaniolcsomagra.

Így folyt ez teljesen egyhangúan és csendben, ahogy csend és egyhangúság volt az egész épületben. A titkár odaszólt a munkafelügyelőhöz, itt is kimérgelődte magát.

- Magam állottam az Alfa Udt.147/639.541 számú ágyúnál – szólt a felügyelő; – és emlékezem minden egyes lélekre. Ez itt nem volt közöttük.

A titkár káromkodott, és már újra a villamoson ültek. A liftbe szálltak és lerohantak a föld alatti ezredik emeletig. Itt voltak azok, akik a recepteket készítették. Receptcsináló csak az lehet, aki az egész lélekgyártást végigcsinálta és a legalaposabban megtanulta. Akkor ide a föld alá kerül, de itt is százezer évig csak gyakorolhat.

A receptkészítők együtt vannak egyetlen teremben, nem úgy, mint a többi munkások. Tevékenységük három részből áll: először megtanulják az összes recepteket, amiket valaha is csináltak, aztán elkészítik a megfelelő variánsokat. Ez az egyszerűbb munka, amihez nem kell ellenőrzés. Van aztán kényesebb is, amihez az igazgatóság tanácsát is igénybe vehették, és az igazgatóság révén kapcsolatban

állottak magával a főkörmányzóval. Egyesek a lelkek fejlődését és visszafejlődését tanulmányozták. Az erre vonatkozó megfigyeléseket is felterjesztették az igazgatóságához. Végül itt volt még a tulajdonságok feltalálása. Ilyesmi az eddigi tapasztalat szerint még nem történt meg. A főkörmányzó, amikor a gyárat megalapította, a tulajdonságokat meghatározta. Ennek már több száz millió éve. Új tulajdonságokban a receptkészítők nem hittek, de nem hitt az igazgatóság sem. Hogy a főkörmányzó véleménye mi volt, azt persze nem tudta senki.

A titkár parancsára egy munkás elkezdte keresni Joachim receptjét. Persze nem találták, mire újra kirohantak, villamosra, liftre, újra villamosra, a 407. emeleten az analízálóba.

A munkás kicsiny kést vett elő, egy csepp vért vett Joachim karjából, üveglapra tette, azt belenyomta egy készülékbe, megforgatta és belenézett. Vállat vont és azt mondta a titkárnak:

– Nincs reakció.

A titkár is belenézett és olyan dühös lett, hogy már káromkodni sem tudott. Elrohant a föld alatti 102. emeletre, majd a föld fölötti hatszáznegyvenegyedikre, megint le a háromezredharmadikra, megint fel, és így tovább, míg egy óra múlva visszatértek a földszintre, és a titkár szobájában kimerülten leültek.

– Várj egy kicsit, – szólott egy idő múlva a titkár, mikor kifújta magát; – én majd elintézem a dolgodat.

Csengetett, a belépő szolgának parancsot adott, hogy azonnal hívja össze az igazgatóságot, aztán kiment.

Joachim sokáig ült a szobában kimerülten a nagy hercehurcától, megszedülve a rengeteg emelettől, de attól is, hogy íme most bepillanthatott az embergyártás nagy titkába. Végül eszébe jutott, hogy a titkár nagyon meg van akadva vele. A legjobban szerette volna, úgy tűnik, ha egyáltalán nem is lett volna. Látnivaló, hogy létezésében itt a házban senki sem hibás. Ezek után Olbrin Joachim meg mert volna esküdni rá, hogy nem is ebben a házban készült.

Egy idő múlva aztán elunta magát. Benyitott az egyik ajtón, azt gondolva, hogy mégis legjobb lesz, ha magával a főkörmányzóval beszél, és azt hitte, hogy errefelé lehet. Nagy terembe ért, ahol sok műszer hevert, de nem volt senki. Aztán ismét másik terembe, ahol magas támlás székek álltak sorban az asztal körül. Kiért a folyosóra, belépett a

szemben levő ajtón, de az lakoszoba volt, ágyval, szekrényvel, mosdóval. Most sorra ilyen lakoszobák következtek, volt legalább háromszáz, egyik éppen olyan, mint a másik. A folyosó kanyarodott s a szobák folytatódtak. A folyosó végén nagy előtér volt. A tér félhomályos terembe vezetett s itt hangokat hallott kiszűrődni. Benyitott az ajtón és hatalmas kupolás teremben találta magát. A középen emelvény, itt állott egy ismeretlen ember, mellette a titkár. Köröskörül vagy ötszáz feketeruhás ember hallgatott. Joachim eleinte egy kukkot sem értett, de aztán közelebb húzódott a homályban, és hallotta, amint a titkár a következőket mondja:

– Amint látják, uraim, mindent elkövettem, hogy a dolog végére járjak és megfejtsem ezt a rejtvényt, amelynél nehezebbel még egyáltalán nem volt dolgom. Képzeljék el, egyszerre beállít egy pofa, hogy a főkörmányzóval akar beszélni, mert nem találja helyét a világban. Ostobaság, gondoltam. Most már tudom, hogy miért nem találja helyét. Hogyan bírhatja ki a földön olyan ember, akit nem mi készítünk. Most van szerencsém az ügyet az igazgatóság elé terjeszteni. Vizsgálatot indítani fölösleges. Magam ejtettem meg és megállapítottam, hogy a házban senkit sem terhel felelősség. Figyelmeztetem önöket, hogy azonnal kell intézkedni, nehogy a dolog a főkörmányzó úr fülébe jusson.

A titkár szavait csend követte, aztán egy hang szólalt meg:

– Elhallgatni a főkörmányzó úr előtt?

– Erre szükség van. Olyan baj származhat belőle, amit drágán fizetnének meg. Ezzel tisztában vannak. Vagy nem?

Újra csend lett. Egy harmadik hang szólalt meg:

– Nekem az a benyomásom, hogy ez az ember misztifikáció.

A titkár dühbe gurult:

– Ha ön kíváncsi arra a fickóra, fáradjon el a szobámba és nézze meg. Nincs iktatva, nincs receptje, nincs reakciója. A legjobban szeretném magam is, ha misztifikáció lenne.

Erre az egész teremben nyugtalanság támadt. Sokan felálltak és egyszerre beszélni kezdtek.

– Csend legyen – szólott a középen álló ember, nyilván az elnök, – ne zajongjunk. Van szerencsém a titkár úr előterjesztésére a következő indítványt tenni: szíveskedjenek figyelni. A módszer rendkívüli. De a helyzet is rendkívüli. Úgy áll a dolog, hogy az élet befejezését rendes körülmények között az emberre magára szoktuk bízni. Most azon-

ban kivételt kell tennünk. Már csak azért is, mert ez az ember nem a mi készítményünk.

– Ön azt gondolja, – kiáltott egy hang, – hogy el kell pusztítanunk?

– Azt gondolom – felelt a titkár; – éspedig a lehető leggyorsabban.

E szavakra olyan csend lett, hogy Joachim saját szívdobbanását is meghallotta.

– Bizottságot küldenénk ki – szólta az elnök folytatólag; – amely végrehajtó hatalommal bírna. Tíz tag elég lenne.

Joachim azt gondolta, hogy ebből éppen elég, óvatosan kicsúszott az ajtón és megindult a főkapu felé, hogy ha lehet, megszökjön. Alig ért a folyosó közepére, szembe taláta magát tíz fekete emberrel. Tudta, hogy ez a tíz hóhér, aki őt ki akarja végezni. Futásra vette a dolgot, az egyik oldal folyosóba ugrott. Elloholt a liftig, ott beszállt, és találomra megnyomta a gombot. De amint kinézett az ablakon, látta, hogy a tíz ember a másik liften követi. Meg akart állni; hogy kiugorjon. Észrevették. A liftajtók nál már fegyveresek állottak.

Éppen a kilencvenedik emeleten volt, amikor észrevette, hogy a liften van egy gomb ULTRA EXPRESS jelzéssel. Megnyomta, és akkor mint a kő, elkezdett repülni lefelé. A szomszéd lift egyszerre lemaradt. A föld alatti négyszáznolcvankettedik emeleten nem látott fegyverest. Megállt, kiugrott, de a liftet tovább küldte, hadd üldözzék. Felült a villamosra és robogni kezdett a folyosókon. Hidakon, alagutakon száguldott által. Egyszerre csak látta, hogy szemben is jön a villamos. Megáll, kiugrik és be az ajtón. Omega XZH-836/ VII számú ajtó volt. Csupa zacskó és zsák, láda és üveg volt. Egyetlenegy se bírt fölemelni. Pedig szerette volna eltorlaszolni az ajtót. A csomagokon ilyen felírások voltak: BUJASÁG, ERŐSZAK, TÉKOZLÁS. Tulajdonságok voltak por és folyadék alakban.

Joachim látta, hogy itt nem maradhat sokáig. Keresztülnyargalt vagy ötven termen. Mindenütt ládák, csomagok, zsákok, üvegek, hordók. Végül egy nagy terembe ért, ahol a tetőről zuhogott a víz és kerekeket forgatott. Turbina-készülék volt. Innen kell hogy kijárat legyen valamerre. Egyelőre azonban csak villamossíneket látott, mellettük inalt tovább. Alig futott száz lépést, mögötte felhallatszott a villamoskocsi dübörgése. El akarták gázolni. Szerencsére azonban ott volt a lift. Beugrott és megnyomta a gombot.

Ezen azonban nem volt ULTRA EXPRESS jelzés. Meddig bírom? Tűnődött Joachim. Az üldözők liftje már közeledett. Felrohant a föld fölötti nyolcszázadik emeletre, aztán ismét vissza. Az lenne jó, ha a földszinten tudna kiszállni. Ha állna ott néhány gazfickó, azt leütné, s kiugrana valamelyik ablakon. Meg is állt a földszinten, de éppen a titkár volt az ajtónál. Újra vissza, felfelé. A háromszázötvenedik emeleten nem volt senki. Ki akart lépni, de éppen akkor állt meg mellette a tíz feketeruhás liftje. Gyorsan be megint. Felfelé. Most jól figyelt, hogy hol van ember, hol nincs. Az ötszázadikon nem volt senki. Gyorsan kiugrott, a liftet tovább eresztette. Vörös szőnyegek vezettek valamilyen nagy és széles előcsarnokba. Az egész tér fényben úszott. Hatalmas, szépen faragott fakapu vezetett tovább. Vörös-arany terembe lépett. Padlója csillogó fával volt kirakva, gyönyörű bútorok álltak a fal mellett, képek a falakon. Joachimnak azonban nem nagyon volt ideje körülnézni, futott tovább. A másik terem talán még szebb volt. Kék színekben ragyogott a fal és a sok nemes bútor szövete. A harmadik terem zöld volt. Onnan hatalmas ajtó nyílt tovább. Ide is benyitott, és akkor meghökkenve állott meg.

Ilyen nagy termet még sohasem látott. Déli irányban szörnyű nagy egy darabból készült csiszolt ablaküveg volt. A szoba többi része két emelet magasságban megrakva könyvekkel. A középén dobogón fekete íróasztal, tele papírral és könyvvel. Az egész szoba képekkel és szobrokkal volt díszítve, éspedig olyan gyönyörűséges szépen, hogy Joachim meg se tudott mozdulni.

Az íróasztal mellett férfi állott, s amikor a belépő zaját meghallotta, lejött. Magas, erős férfi volt, negyvenhat-negyvennyolc éves lehetett, sűrű fekete hajjal, de már sok fehér szállal a fején. A legfeltűnőbb a férfin a keze volt, a csontos, iszonyatos akaratra és öntudatra valló keze, aztán a kékesszürke, villamosszikra-fényű szeme. Ez a szem, mintha állandóan áramot szikrázott volna, nem is szem volt, hanem hidegfényű hatalmas csillag.

– Mi kell, ember? – kérdezte.

Még nem tudott felelni, amikor az ajtó újra kinyílt, és belépett a titkár vezetésével a tíz feketeruhás.

– Uram! – kiáltott a titkár, és mélyen meghajolt.

Nagy csend lett.

– Beszéljen, titkár úr – szólta a férfi csendesen, és hangjában egy kis érdeklődéssel.

A titkár elmondta Joachim érkezését és esetét. Elbeszélte, miképpen kereste a hibát műhelyről-műhelyre, s hogyan vallott kudarcot mindenütt. Végül elmondta, hogy az igazgatóságnak mit kellett határoznia.

– A rend érdekében – tette hozzá alázatosan.

– Határozott tilalmam ellenére – szólalt halkan és ellentmondást nem tűrő hangon a férfi –, persze azzal a szándékkal, hogy előttem elhallgatják.

A titkár erre lehajtotta a fejét.

A férfi egy pillanatra gondolkodott, aztán így szólt:

– A dolgot magam fogom megvizsgálni. Önöket majd kéretni fogom, ha véleményükre szükségem lesz.

– Igenis fő kormányzó úr – szólalt a titkár. Mire mindannyian meghajoltak és elmentek.

Olbrin Joachim csodálkozva nézett a férfira. Ez az ember volt a világ fő kormányzója. Mikor azok elmentek, a fő kormányzó az emelvényre lépett, széket tett az asztal mellé és azt mondta:

– Gyere és ülj le. Mi a neved?

Joachim leült és megmondta.

– Most mondd el, mi bajod.

Joachim elkezdte mondani. Elbeszélte egész élete történetét, nem takarékoskodott a szavakkal, mert látta, hogy a fő kormányzó figyelmesen hallgatja. Végigmondta, hogyan került el hazulról, mi mindent próbált meg életében, s hogy érlelődött meg benne az elhatározás, hogy eljön ide. Aztán elbeszélte kalandjait ebben a házban.

– És mit akarsz tőlem tulajdonképpen?

– Elmondtam életem történetét – válaszolta Joachim –, és abból kitűnt, hogy bizony mindent megpróbáltam, amit csak lehetett. Most már nem tehetem mást, mint hogy eljövök ide és eligazítást kérek attól, aki az emberiség sorsát igazgatja.

A fő kormányzó egy kicsit hallgatott. Aztán felállt, a terem másik oldalán levő szekrényhez indult, a középen kinyitott egy fiókot, kivett belőle valamit, visszatért az asztalhoz és leült.

Jó sokáig meredt maga elé, aztán kezét hirtelen megrázta és valamit az asztalra dobott. Joachim akkor látta, hogy kezében arany csésze van, s amit az asztalra dobott, az nem egyéb, mint két gyémántkocka. Szabályos játékkocka. Olyan, amilyennel a babilóniaiak, a rómaiak, a pápai zsoldosok, az angol tengerészek játszanak. Meg is volt szá-

mozva, fekete pontokkal, mind a hat oldalán. Csak éppen gyémántból volt.

– Mi ez? – kérdezte Joachim.

A fő kormányzó komolyan ránézett és azt mondta:

– Az emberiség sorsát intézem.

Joachim újra kérdezni akart, de a fő kormányzó nem várta meg:

– Azt, hogy az ember miből, hogyan készül, azt láttad ebben a házban. Recept, tulajdonság, összetétel, ellenőrzés, transzformáció, ágyú. Úgy-e? Mindent láttál, csak azt nem, hogy az emberiséget ki vezeti. Jobbra, vagy balra. Háborúra, vagy békére. Jóra, vagy rosszra. Szóval fel, vagy le. Most ezt is láttad.

– Ez a sors? – kérdezte Joachim, és a kockára nézett.

– Én vagyok – felelt a fő kormányzó; – és ez a kocka az én tudásom.

A két kockán levő számok összege tizenkettő volt.

A fő kormányzó a kockákat visszatette a csészébe.

– Nyertél – mondta –, így hát hallgasd meg, amit mondok. Van itt a földön, a déli sarkon, éppen a föld ellenkező felén egy másik épület. Nem olyan fényes és nagy ház, mint ez itt, az enyém. Nyomorult viskó, és egy öregember lakik benne. Ez az öreg is készít embereket éppen úgy, mint én. Ebben a házban azonban senki se tud róla. Titokban tartom. Az öreg lelkeit cseréptálokban kevergeti, a gyártás minden munkáját egymaga végzi, vegyületeit fakanállal kavarja, konyhamérleggel dolgozik, sokáig vizsgálgat, mégse tudja soha pontosan, hogy mit csinált. Vannak egészen hibás alkotásai, de vannak néha tökéletesek is, amiket nem tudok utolérni. Embereit nem pontos kiszámítható tulajdonságokból készíti, nem állandó mennyiségekkel dolgozik. Minden alkotásában van valami, ami még nem volt. Az öreg már nagyon lassan dolgozik. Embereit nem is a pontos ágyúval küldi a földre, hanem parittyával lövi. Régebben, amikor még fiatalabb volt, többet dolgozott, de akkor megépítettem gyáraimat és legyűrtem őt. Most már elmondhatom, hogy a föld az én embereimmel van benépesítve, mert az a néhány lélek, akit ő csinál, nem is számít. Ezeröttszáz millió között ötven, vagy száz. Csepp az óceánban. A földön a különbséget észre se veszik, és ezeknek a lelkeknek, ha nincs bennük valami különös erő, el kell pusztulniuk.

Joachim, amikor ezt hallotta, felkiáltott:

– Engem is az öregember készített?

– Az készített – felelte a főkörmányzó –, és amikor megláttalak, azonnal tudtam. Rendesen figyelemmel szoktam kísérni az öreg gyártmányainak sorsát. Te valahogy elke-rülted a figyelmemet. De nem avatkozom a világ dolgaiba. Ha az ember kész, éljen, ahogy akar és ahogy tud. A te dolгодba sem avatkozom. Menj vissza a földre.

A főkörmányzó felállt, lement a dobogóról, a széles nagy ablakhoz lépett, és intett Joachimnak, hogy jöjjön oda. Az ablak alatt terült el az egész föld. Ott látszott New York, London, Madrid, Párizs, az összes ország, sivatagok, hegy-ségek, tavak, folyók és tengerek. Lehetett látni, amint a sok millió ember ott nyüzsög, él a maga módján. Joachim lába a földre gyökerezett, amikor ezt a csodát meglátta, és szótl-anul bámulta a világot, minden népével.

– Ez az egész föld – szólt a főkörmányzó –, és ott a déli sar-kon áll ellenségem kicsiny háza. Nézz körül, és mutass arra a helyre, ahol élni akarsz. Neked adom és élj vidáman.

Olbrin Joachim erre gondolkodóba esett, aztán azt felelte:

– Emberséges dolog, amit ajánlasz, meg is köszönöm jósa-godat. De bizony azt találok, ha nem te teremtettél engem, nem helyes, hogy elfogadok tőled valamit. Majd elmegyek az én öregemhez és annál fogom keresni igazságomat.

A főkörmányzó megráncolta homlokát, szeme szikrát vetett, és ebben a pillanatban nagyon hasonlított arra a képre, ahol Joachim a sátánt látta ábrázolva, amint az Urat kísérti. Az egész csak egy pillanatig tartott, aztán újra nyugodtan így szólt:

– Tégy, ahogy akarsz.

Azzal csengetett, és a belépő titkárnak azt mondta:

– Olbrin Joachim számára nyitva kell tartani az utat a föld-re, és oda, ahová menni akar.

Azzal kezét fogott Joachimmal.

Csakhamar leért a lifthez, a földszintre, és ki a kapun. Alig vette észre magát, megint a földön járt. Megindult egyenest délnek, mindig csak délnek, kietlen síkságon, sötét sűrű erdőn, hegyeken, völgyeken, sok napig, hétig ment éjjel és nappal. Tengerre szállt, evezett, evezett, amíg bele-fáradt, pihent, aludt, aztán megint csak evezett. Egyszer pirkadatkor, meleg nyári időben, távoli szigetet vett észre. Nem nagy sziget volt a rengeteg kék óceánon. Néhány kis halom emelkedett rajta, sűrűn benőtte mindenféle szebb-nél szebb növény, cserje és fa. Kicsiny tisztásokon ezernyi

virág. Amerre tartott, az öböl kedvesen nyílt feléje. A parton egyszerű, szalmafedeles házikó, mellette kút, kö-röskörül jól megmunkált földön konyhakert és virágok, megint csak virágok. Kicsit hátrább istálló, talán tehének. Az udvaron tyúkocok, libák, kacsák sétáltak, s még malac is rőfögött. Joachim ki se szállt, máris megkedvelte a kis házat, a kertet és az egész szigetet.

Rövidesen partot ért. Éppen, amikor a csónak orra a fővenybe szaladt, a házból ember lépett ki. Öreg volt, de jól mozgott. Haja sűrűn nőtt a fején, szeme nyíltan és tü-zesen égett. Jó volt belenézni ebbe a szembe; amikor az ember pillantásával találkozott, önkéntelenül elmosolyo-dott. Kedves, meleg, hamiskás arcán látszott, hogy a tréfát nem veti meg. Egészséges szája jó étvágyról beszélt, s arról, hogy szereti meginni délben, este a maga kis borát. Ami-kor beszélt, az ember még rengeteg ráncát is elfelejtette. Hangja pedig mélyen és huncutul csengett.

– Isten hozott Olbrin Joachim – szólt az ember és kezét nyújtotta.

Joachim kezét fogott vele aztán azt kérdezte:

– Ugyan kit tisztelhetek benned, aki nevémen szólítasz?

– Én vagyok az öreg, akiről a főkörmányzó beszélt neked. Mert ez a sziget itt pont a déli sarkon áll.

– Úgy, hát akkor elérkeztem ahhoz, aki lelkemet csinálta.

– Eltaláltad. Gyere Joachim fiam, ülünk le, biztos meg-éheztél a nagy úton. Én magam úgy vagyok, hogy gon-dolkozni se tudok, amíg reggel nincs a gyomromban va-lami. Magdaléna!

A kiáltásra fiatal leány jött ki a házból. Joachim ille-delmesen köszöntötte. A leány frissen fejt tejet hozott, jó barna kenyeret tett az asztalra, vajjal és mézzel. Nekiültek reggelizni.

– Aztán – szólt Joachim; – kinek szólítalak, aki ilyen jó-szívvel látsz engem házadban?

– Szólíts csak János kertésznek – mondta az öreg –, mert az a nevem.

– És csakugyan kertész vagy?

– Amint látod. Állatokat is nevelek, de csak úgy a háznak. A legszívesebben növényeket. Azokból készítem az emberi lelkeket. Azt mondom teneked Olbrin Joachim, derekasan viselkedjél. Különösen a főkörmányzó palotájában. Becsü-letedre válik. Szerencséd, hogy jó adag szőlőnedvet tettem beléd. Anélkül már régen elpusztultál volna.

Tudod – folytatta az öreg; – én nem úgy csinálom a lelkeket, mint az a gyáros. Nem haragszom rá, sokat tudó ember. De. Majd beszélünk még róla. Mikor a lélek összetételével készen vagyok, egy csepp vért eresztek magamból, a lelket abba olvasztom, és úgy küldöm a földre. A gyáros azt hiszi, hogy anélkül is lehet. Hát igaz, lehet. De az ő lelkei!

A kertész jót nevetett és ivott a tejből. Felálltak és körülnéztek a kertben. Volt ott mindenféle virág, kék, sárga, piros, fehér, halovány, erős, illatos, haragos, árnyékos és napot kedvelő. János kertész elmagyarázta a nevüket és tulajdonságaikat. Aztán a házba mentek. Belül is olyan egyszerű volt, mint kívül. Az előszobától jobbra épült a konyha, mellette a kamra és Magdaléna kicsiny hálófülkéje. Csak éppen aludni, mert itt a déli sarkon egész évben nyár volt, és a napot a szabadban töltötték. Balra volt a kertész szobája és a műhely.

A középén símára gyalult asztal állott. A fal mellett a polcokon és kicsiny szekrényekben a tégelyek, forralók, mozsarak, mérlegek, különböző színű folyadékokkal telt üvegek voltak. Tiszta és csinos volt minden, és Joachim ezt a helyet is megszerette.

A kertész szépen faragott szekrénykéhez lépett, kinyitotta és nagy könyvet emelt ki.

– Látod – szólt, – itt vannak az én embereim. Nincsenek sokan. A főkormányzó azt hiszi, hogy a sok több, mint a kevés. Nézz ide, jelenleg csak hatvannyolc emberem él, a napokban küldöm el a hatvankilencediket. Már csaknem kész. Ott van.

Az egyik polcról kis cseréptégelyt vett le. A tégely felekén alig nagyobb, mint egy babszem, piros, kicsit még nedves golyócska feküdt.

– Azért piros, mert a vért már belekevertem. Most száradnia kell.

Az ablakba tette.

– Jó a napra tenni, mert a sugarak valamilyen rejtélyes, de nagyon kedvező hatást gyakorolnak rá. A főkormányzó itt is téved. Láttál ott a házban napfényt? Villany és villany. A szegény lélek egyetlen természetes fénysugarat se kap.

– És aztán? – kérdezte Joachim.

– Aztán a babszemet beleteszem a parittyába és kihajítom a földre. Az utóbbi időben ez már nehezemre esik. Majd segítesz nekem.

Joachim ott maradt az öreg kertésznél és segített neki. A kerti ágyakat gyomlálta, kapálta, magot vetett, virágot szedett, szárított, Magdalénának vizet húzott a kútból, fűvet kaszált a tehénnek, moslékot készített a malacnak. Aztán, mikor az öreg elkészült egy-egy lélekkel, ketten együtt fölmentek a kis dombra. Erről a dombról, éppen úgy, mint a főkormányzó szobájának ablakából, az egész földet be lehetett látni. Még az északi sarkon álló rengeteg palotát is látták fekete cédrusfaival és százezer lépcsőjével. A dombon leültek, az öreg elővette könyvecskéjét, a térképen megmutatta Joachimnak, hogy a babszemet hová hajítsa.

– Látod ott, az ázsiai pusztaságon azt a sátorbort? No jó, amott balról az ötödik sátor. Ott alszik az a tatár. Én csináltam. Oda hajítsd.

Joachim a babszemet a parittyába tette, jól megcélozta a tatárt, lendületet vett és elhajította. A kis babszem felrepült a levegőbe és abban a pillanatban füstölni kezdett, aztán meggyulladt és kicsiny lángocskával égve repült át a hatalmas téren.

– Ez a próba, – szólt az öreg kertész. – A jól készített lélek úgy száll a földre, mint az égő láng. Jól van Joachim fiam, jó dobás volt.

A kis láng éppen eltalálta a tatárt.

Alkonyatkor gyakran felsétáltak ide kettesben, leültek a dombon a kőre és nézték a világ forgatagát, nagy városok sürgését, háborút, szerencsétlenséget, lakomákat, szerelmes lényeket, tűzvészt, ünnepeket. Joachim egyáltalán nem tudott jobbat, mint napi munka után ide jönni és nézni a világot, amíg csak besötétedik. Mikor az esti csillag feltűnt, újra felállt és lement a házhoz, ahol a nagy platán alatt Magdaléna már megterített. Ott állt a párolgó leves, a kupa bor és a kenyér.

Ez a sorsom? Kérdezte önmagától. Ez az a hely, ahol végre megnyugodhatok? Ide kellett jönnöm végül, és itt fogok meghalni, mikor éveim beteltek?

Volt ok arra, hogy ilyen kérdéseket intézzon önmagához. János kertész ugyan beavatta minden munkájába. Megérkezése után nem sokkal már ismerte a virágokat, és azt is sejtette, hogy az öregnek mi a titka. Talán nem is valódi virágok ezek itt, hanem – de csend! Ki tudja? Hátha minden virág lélek? Tudta, hogyan kell bánni ezzel, meg amazzal. Mikor kell öntözni, mikor kapálni, mikor szedni virágát, meddig szárítani, megszalni, vagy csak fonnyasztani s

megerjeszteni. Tudott volna már ő maga is lelkeket készíteni, és munka közben gyakran jutott eszébe olyasmi, hogy milyen szép lenne ilyen virágból és olyan virágból embert készíteni.

Meg is mondta az öregnek, s az így felelt:

– Látszik, hogy én csináltalak. A lelkek nekem is úgy jutnak eszembe. Nem pedig úgy, mint a receptek. Amint kapálgatok, egyszerre csak megnyílik bennem valami, és mintha képet látnék. Olyankor nagyon odafigyelek, a képet jól megnézem, mert tudom, hogy az lélek képe. Rögön találgatni kezdem, ugyan milyen növényből tudnám megcsinálni. Előveszem ezt a piros csengettyűt, aztán azt a kesernyés magot, méregzöld levelet is teszek hozzá, jó illatosat, babért vagy mentát. Néha sokáig készül el. Van úgy, hogy egyszerre hármon, négyen is dolgozom. Bizony Joachim fiam, olyan ez, mint a művészet, nem pedig olyan, mint a főkérmányzó hiszi: tudomány. Sose fogok tudni annyit, mint ő. Sokkal, sokkal okosabb nálam. De szíve nincs neki. S hová jut az ő nagy okosságával? A kockához. Nekem ilyesmire nincs szükségem.

Így beszélgettek sokszor, a délelőtti napon, mialatt a kerti ágyak között dolgoztak. De arról, hogy mi lesz Joachimmal, nem esett szó. Pedig szegény Olbrin Joachim szerette volna tudni már, hogy megy, vagy marad. Már csak azért is, mert nagyon szeretett volna maradni. Nemcsak a kert, a munka, a kertész, a hely miatt. Úgy állt a

dolog, hogy Magdaléna kezdett nagyon is a szívébe fészkelődni. S akkor egy este, mikor fent ültek a dombon, Joachim megkérte az öreget, határozzon sorsa felől.

– Megmondtam neked, fiam – szölt János kertész –, hogy nem csinállok senkinek sorsot. Nincs nekem kockám, és nem is lesz. Ha maradni akarsz, maradj, ha menni, menj. Tudom, szívesen vagy itt. Én is szívesen látlak. Sokat segítesz nekem, meg aztán kedveljük is egymást. Ami pedig a nyugtalanságot illeti? Miért nem beszélsz róla? Ne vágj közbe. Nem vagyok vak, te Joachim. Látom, hogy Magdalénával majd elnyelitek egymást. Keljetek egybe, építsetek házat az öböl túlsó oldalán, szép hely van elég. Én majd gondoskodom arról, hogy a házasságból derék, szép lelkek szülessenek, talán olyan lélek is megszületik majd, aki engem, ha kivénülök, helyettesíteni fog, és utódom lesz. Csak beszélj Magdalénával, hiszen máris egy kicsit maffának tart, amiért körülötte ólálkods és még csak a kezét se fogod meg. Kívánatos leány az. Sima, mint az olaj, illatos, mint a jázmin, és édes, mint az akác. Tavaszleány ez a Magdaléna, egészen neked való.

Mikor az öreg kertész így beszélt, Olbrin Joachim szeméből bizony kipottyant az öröm könnye. Megfogta János kertész kezét és rátette az arcát. Így maradt sokáig, fejét az öreg kezében nyugtatta, mialatt a föld lassan az esti homályba süllyedt és a vacsoracsillag a nyugati égbolton kigyúlt.

